УДК 338

Л. М. ПАНАСЕНКО

старший викладач кафедри туризму та готельно-ресторанної справи,
Черкаський державний технологічний університет

КОМПЛЕКСНА ДІАГНОСТИКА МІСТА ЧЕРКАС – ПОЧАТКОВИЙ ЕТАП БРЕНДИНГУ ТЕРИТОРІЇ

Панасенко, Л. М. Комплексна діагностика міста Черкас – початковий етап брендингу території [Текст] / Л. М. Панасенко // Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол. : В. А. Дерій (голов. ред.) та ін. – Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету "Економічна думка", 2014. – Том 16. – № 1. – С. 107-116. – ISSN 1993-0259.

Анотація

У статті розглядаються аналітичні підходи до розробки бренда території. Звертається увага на те, що до цього необхідно виявити її конкурентні переваги та унікальні риси. За допомогою аналізу ринкового (конкурентного) профілю території оцінюються окремі середовища, що дає можливість зробити висновок, які з чинників середовища мають найбільше значення для території, а які заслуговують на меншу увагу. Обґрунтовано, що для цього треба використовувати не методику І. Ансоффа, яка має істотні недоліки, а комплексну діагностику території як початковий етап її брендингу. Були виявлені основні конкурентні переваги м. Черкас: відносно висока якість людського потенціалу; сприятлива екологічна ситуація; наявність необхідних умов для розвитку туристично-рекреаційної сфери; вигідне економіко-географічне розташування та значний транзитний потенціал, розвиненість транскордонної інфраструктури; наявність Кременчуцької ГЕС та Кременчуцького водосховища, річкового вокзалу та вантажного річкового порту. Основними потенційними можливостями м. Черкас є: вигідне геоекономічне розташування; наявність потужної газотранспортної мережі з газосховищами; розвинена транскордонна транспортна система; активізація співробітництва з ЄС, поліпшення інвестиційного клімату, удосконалення інституційного середовища економічної діяльності; розвиток ІТ-індустрії. Було виявлено потенційні внутрішні недоліки: слабкі зв'язки в системі «влада-наука-бізнес»; брак кваліфікованих посередників на ринку інформаційно-консалтингових послуг; невирішеність проблеми зберігання та переробки відходів і хімічних засобів захисту рослин; локальні екологічні проблеми; високий рівень зношеності та низька ефективність використання інженерної інфраструктури. Основними потенційними зовнішніми загрозами для м. Черкас є: низька ефективність використання транскордонної транспортної мережі; значна енерговитратність виробництва та житлово-комунального господарства в умовах збереження високих цін на енергоносії; відтік людського капіталу в умовах спрощення візового режиму з ЄС; висока централізація економіки, яка обмежує потенціал розвитку місцевого самоврядування та знижує ефективність регіональних ініціатив; можливість загострення соціальної ситуації у зв'язку з економічною та політичною нестабільністю в державі.

Ключові слова: *брендинг території; комплексна діагностика; SWOT-аналіз; соціально-економічний розвиток; конкурентні переваги; потенційні зовнішні можливості та загрози.*

Л. М. ПАНАСЕНКО

КОМПЛЕКСНАЯ ДИАГНОСТИКА ГОРОДА ЧЕРКАССЫ – НАЧАЛЬНЫЙ ЭТАП БРЕНДИНГА ТЕРРИТОРИИ

Аннотация

В статье рассматриваются аналитические подходы к разработке бренда территории. Обращается внимание на необходимость выявления конкурентных преимуществ и уникальных черт территории для разработки ее бренда. С помощью анализа ее рыночного (конкурентного) профиля была проведена оценка, которая предоставила возможность сделать вывод о факторах среды, имеющих наибольшее значение для территории и заслуживающих меньшего внимания. Обосновано, что для этого необходимо использовать не методику И. Ансоффа, имеющую существенные недостатки, а комплексную диагностику территории как начальный этап ее брендинга. Были выявлены основные конкурентные преимущества г. Черкассы: относительно высокое качество человеческого потенциала; благоприятная экологическая ситуация; наличие необходимых условий для развития туристическо-рекреационной сферы; выгодное

© Л. М. Панасенко, 2014

економико-географическое расположение и значительный транзитный потенциал; развитость трансграничной инфраструктуры; наличие Кременчугской ГЭС и Кременчугского водохранилища, речного вокзала и грузового речного порта. Основными потенциальными возможностями г. Черкассы являются: выгодное геоекономическое расположение; наличие мощной газотранспортной сети с газохранилищами; развитая трансграничная транспортная система; активизация сотрудничества с ЕС, улучшение инвестиционного климата, усовершенствование институционной среды экономической деятельности; развитие IT-индустрии. К выявленным потенциальным внутренним недостаткам г. Черкассы были отнесены: слабые связи в системе «власть-наука-бизнес»; недостаток квалифицированных посредников на рынке информационно-консалтинговых услуг; нерешенность проблемы хранения и переработки отходов, химических средств защиты растений; локальные экологические проблемы; высокий уровень изношенности и низкая эффективность использования инженерной инфраструктуры. Основными потенциальными внешними угрозами для г. Черкассы являются: низкая эффективность использования трансграничной транспортной сети; значительная энергорасходность производства и жилищно-коммунального хозяйства в условиях сохранения высоких цен на энергоносители; отток человеческого капитала в условиях упрощения визового режима с ЕС; высокая централизация экономики, которая ограничивает потенциал развития местного самоуправления и снижает эффективность региональных инициатив; возможность обострения социальной ситуации в связи с экономической и политической нестабильностью в государстве.

Ключевые слова: *брендинг территории; комплексная діагностика; SWOT-анализ; социально-экономическое развитие; конкурентные преимущества; потенциальные внешние возможности и угрозы.*

L. M. PANASENKO

Senior Lecturer of the Department of Tourism, Hotel and Restaurant Business,
Cherkasy State Technological University

COMPLEX DIAGNOSIS OF THE CHERKASSY CITY - INITIAL STAGE OF TERRITORY BRANDING

Abstract

The article deals with analytical approaches to brand development area. Attention is drawn to the fact that it must identified the competitive advantages and unique features of the territory for the development of its brand. Through analysis of the market (competition) profile areas separate environments are evaluated. It allows to make a conclusion that environmental factors are the most important for the area and deserve less attention. It has been proved that I. Ansoff method should not be used as it has significant disadvantages but complex diagnostics of areas as the initial stage of its branding. Key competitive advantages of Cherkasy have been identified: a relatively high quality of human resources; favorable ecological situation; the necessary conditions for the development of tourism and recreation; favorable economic and geographical location and significant transit potential, development of cross-border infrastructure; availability of Kremenchug HPP and Kremenchug reservoir , river station and river cargo port. The main potential facilities in Cherkassy are: favorable geo-economic location; the presence of a powerful gas transportation network with gas storage; developed cross-border transportation system ; intensification of cooperation with the EU, improving of the investment climate , improving of the institutional environment of economic activity ; development of the IT industry. Potentially detected internal drawbacks of Cherkassy include: weak links in the government- science - business system; lack of qualified intermediaries on the market of information and consulting services; unresolved problems of storage and processing of waste and crop protection chemicals; local environmental problems ; high depreciation and low efficiency in engineering infrastructure. The main potential external threats to Cherkassy are: low efficiency of cross-border transport network; significant energy consumption and the production of housing and communal services while preserving high energy prices; outflow of human capital in terms of simplification of visa regime with the EU; highly centralized economy, which limits the capacity of local government and reduces the effectiveness of regional initiatives; possibility of aggravation of the social situation due to the economic and political instability in the country.

Keywords: *areas branding; comprehensive diagnostics; SWOT- analysis; socio- economic development; competitive advantage; potential external opportunities and threats.*

JEL classification: R100

Вступ

У сучасному світі країни, регіони та міста активно конкурують між собою за залучення інвестицій, туристів, зростання зайнятості та добробуту території. Успіх такої боротьби залежить не лише від правильної адміністративної політики, але й від уміння знайти сильні та слабкі аспекти, оцінити можливості розвитку та передбачити загрози й варіанти їх запобігання. Створення та розвиток територіального бренда є тривалим та ресурсомістким процесом, який потребує довгострокових стратегій та впевненості у лояльності споживача.

Процес брендингу територій – це складний багатофункціональний комплекс дій, що має враховувати численні чинники, від яких залежить успіх всієї брендингової кампанії. Крім всієї багатовимірності елементів, що становлять процес брендингу території, вони також характеризуються своєю унікальністю в кожному окремому випадку. Але можна виокремити основні етапи, з яких складається процес брендингу територій, та на які розробки звертають особливу увагу: визначення території як «товару», постановка цілей та завдань, вибір цільових груп, проведення аналітики, розробка стратегії розвитку, створення візуальної айдентики, пошук каналів комунікації для просування та розвитку бренда. Кожен з етапів потребує окремого докладного розгляду, бо вони є тими константами, без яких неможливий успішний процес брендування території.

Проблемам оцінки території з точки зору її брендингу присвячені роботи таких вчених, як Л. Р. Ахметбаєва [1], В. В. Іванова [2], А. В. Рудницька [3], В. Е. Сеніченко [4], О. Л. Степаненко [5], Р. Р. Хабібрахманова [1], К. М. Ханнанов [6] та інших. Розробка та подальший розвиток бренда території потребує створення необхідної бази для компаративного аналізу та оцінки розвитку різних територій. Так Л. Р. Ахметбаєвою та Р. Р. Хабібрахмановою [1] був запропонований підхід до оцінки якості життя населення великого міста та проведена його апробація на прикладі м. Казані. А. В. Рудницькою [3] та К. М. Ханнановим [6] для оцінки розвитку регіону пропонується використовувати показники конкурентоспроможності за власними методиками. Для виявлення конкурентних переваг та недоліків окремої території В. В. Івановою [2] та В. Е. Сеніченко [4] було використано метод SWOT-аналізу. Попри наявність значної кількості публікацій, аналіз сучасних напрацювань показав необхідність конкретизації напрямів використання SWOT-аналізу як початкового етапу брендингу території, зокрема і на рівні муніципального утворення.

Мета та завдання статті

Метою статті є виявлення конкурентних переваг території на основі SWOT-аналізу та діагностики наявних передумов і бар'єрів розвитку м. Черкас. Для реалізації поставленої мети було вирішено такі завдання:

- використання комплексної діагностики м. Черкас;
- виявлення позитивних та негативних тенденції розвитку трудового потенціалу м. Черкас, його економічного потенціалу, природно-ресурсного та довкілля;
- розробка практичних рекомендацій щодо соціально-економічного розвитку м. Черкас.

Виклад основного матеріалу дослідження

Для оцінки конкурентного статусу території прийнято використовувати методику І. Ансоффа [7]. Проте вказаний метод має низку істотних недоліків. По-перше, стратегічні інвестиції багатьох територій відповідають критичній точці. По-друге, багато територій не мають якої-небудь стратегії інвестиційної діяльності. По-третє, більшість територій не мають у своєму розпорядженні ніяких можливостей. У всіх цих випадках величина конкурентного статусу території (КСТ) буде «нульовою».

Для забезпечення стійкого і динамічного соціально-економічного розвитку в умовах трансформації територія повинна знати свої основні конкурентні переваги. Інформаційною базою для їх виявлення послужили дані статистики [8-9] і узагальнені результати експертних опитів, проведених в 2010 і 2012 роках, на основі яких було проведено SWOT-аналіз. Акронім SWOT був вперше введений в 1963 році в Гарварді на конференції з проблем бізнес-політики професором К. Ендрюс (K. Andrews). Спочатку SWOT-аналіз був заснований на репрезентації і структуризації знань про поточну ситуацію і тенденції.

У 1965 році чотири професори Гарвардського університету — Крістенсен, Леранд, Ендрюс та Гас (Christensen Leraned, Andrews, Guth) запропонували технологію використання SWOT-моделі для розробки стратегії поведінки фірми. Була запропонована схема LCAG (за початковими буквами прізвищ авторів), яка заснована на послідовності кроків, що приводять до вибору стратегії. Цей акронім може бути зображений візуально у вигляді таблиці 1.

Таблиця 1. Таблиця SWOT-аналізу

	Позитивний вплив	Негативний вплив
Внутрішнє середовище	Strengths (сильні сторони)	Weaknesses (слабкі сторони)
Зовнішнє середовище	Opportunities (можливості)	Threats (загрози)

Для виявлення загроз та можливостей використовується PEST-аналіз (іноді позначають як STEP) - це маркетинговий інструмент, призначений для виявлення політичних (P - political), економічних (E - economic), соціальних (S - social) і технологічних (T - technological) аспектів зовнішнього середовища, які впливають на бізнес-компанії, які працюють на певній території.

Різновидами PEST-аналізу є PESTLE - аналіз є розширеним двома факторами (Legal і Environmental). Іноді застосовуються й інші формати, наприклад, SLEPT-аналіз (плюс правовий фактор) або STEEPLE-аналіз: соціально-демографічний, технологічний, економічний, довкілля (природний), політичний, правовий та етнічні фактори. Також може враховуватися і географічний фактор. Найбільшу популярність у використанні має STEEP-аналіз, де додається екологічна складова [10].

На основі систематизації чинників зовнішнього середовища прямої та непрямої дії [11] можна виділити комплекс STEEP – чинників (рис.1).

Для міста Черкас проведемо аналіз основних STEEP – чинників.

1. Соціально-демографічні чинники. Упродовж листопада 2013р. загальна сума заборгованості на 1 грудня 2013р. становила 8,7 млн грн, кількість зареєстрованих безробітних на кінець грудня 2013р. дорівнювала 3,7 тис. ос., а кількість вільних робочих місць - 297 одиниць.

У січні–листопаді 2013р. за субсидіями для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг звернулося 16,0 тис. сімей, середній розмір призначеної субсидії на сім'ю у листопаді 2013р. становив 190,8 грн. Середні нарахування за житлово-комунальні послуги на одного власника особового рахунку у січні–листопаді 2013р. порівняно із січнем–листопадом 2012р. зменшились на 3,9 % і з урахуванням електроенергії (із розрахунку 150 кВт/год.) становили 479,83 грн [8].

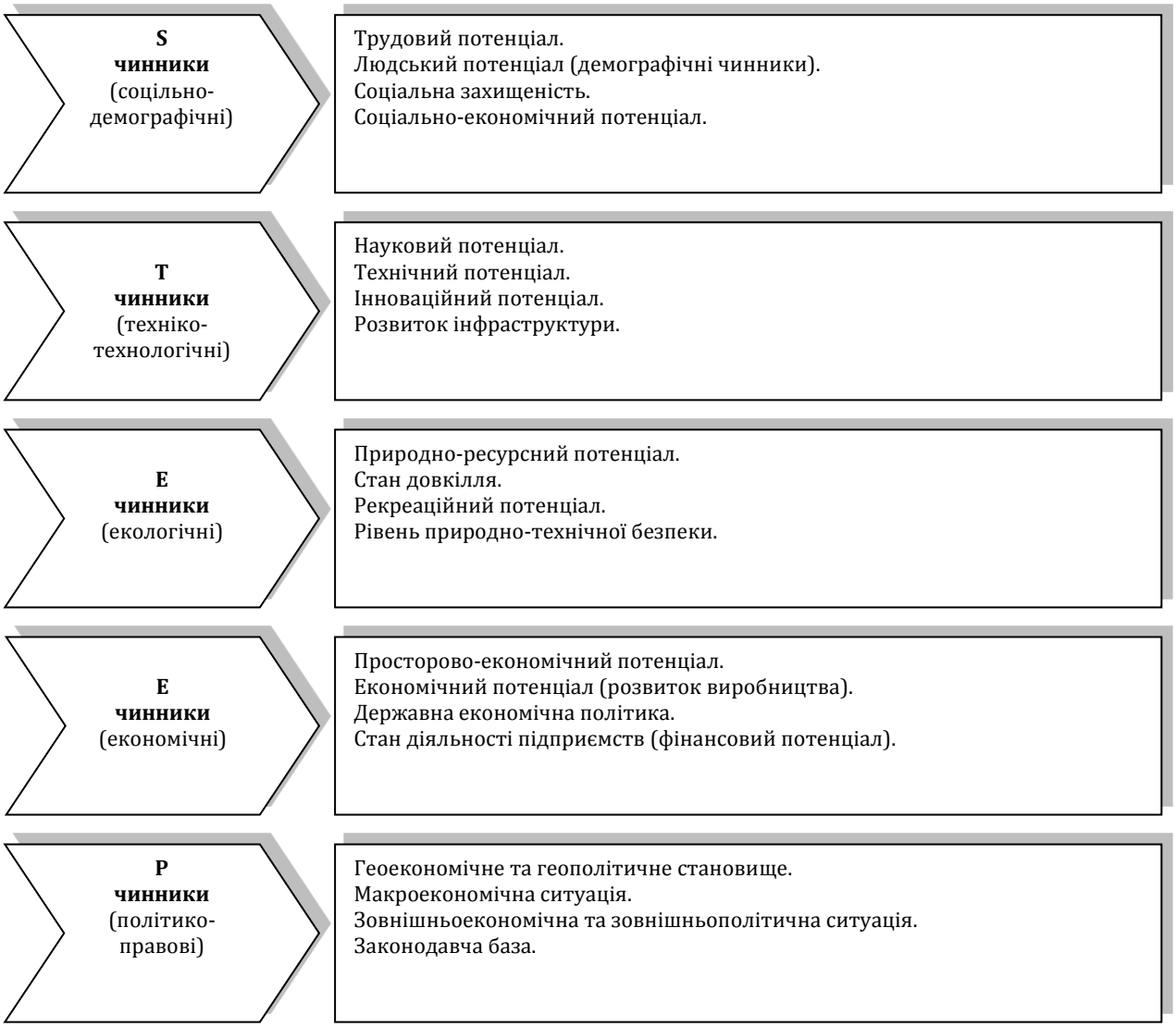

Рис. 1. Комплекс STEEP - чинників аналізу зовнішнього середовища

Що стосується демографічної ситуації, варто зауважити, що чисельність наявного населення на території, підпорядкованій Черкаській міськраді, на 1 грудня 2013р., за оцінкою, становила 285,9 тис. осіб. У січні–листопаді 2013р. в міськраді зареєстровано 2529 народжених і 2929 померлих. У підсумку природне скорочення населення становило 400 осіб, яке порівняно з січнем–листопадом 2012 р. збільшилось на 100 осіб (таблиця 2).

Таблиця 2. Рух населення міста Черкас

Показники	Усього, осіб		Січень–листопад 2013 р. у % до січня–листопада 2012 р.
	січень–листопад 2013 р.	січень–листопад 2012 р.	
Кількість народжених	2529	2613	96,8
Кількість померлих	2929	2913	100,5
Природний приріст (скорочення) населення	–400	–300	–133,3
Кількість прибулих	4125	4262	96,8
Кількість вибулих	4181	4422	94,5
Міграційний приріст (скорочення)	–56	–160	35,0

На основі статистичних даних можна виокремити позитивні та негативні тенденції розвитку трудового потенціалу міста Черкас (таблиця 3).

Таблиця 3. Позитивні та негативні тенденції розвитку трудового потенціалу міста Черкас

Позитивні тенденції та факти	Негативні тенденції та факти
Питома вага економічно активного населення у віці 15-70 років залишається стабільною. Щорічно зростає кількість нових робочих місць, створених у галузях економіки. Наявність вільних висококваліфікованих трудових ресурсів для можливості розвитку високотехнологічного виробництва. Скорочуються обсяги вимушеної неповної зайнятості. Зменшується співвідношення вивільнених працівників до прийнятої їх кількості. Підвищується попит на робочу силу за цілим переліком робітничих професій. Зростає чисельність самозайнятих людей. Зріс рівень охоплення заходами активної політики зайнятості незайнятого працездатного населення.	Чисельність постійного населення щороку зменшується. Зберігається тенденція перевищення смертності над народжуваністю. Чітко спостерігається тенденція до старіння населення. Продовжується міграція населення. Значне навантаження на одне вільне робоче місце (перевищує загальнодержавний показник у 6 разів). Рівень зайнятості населення продовжує залишатись низьким. Гострішає проблема зайнятості жінок на селі. Рівень загальної освіти працівника слабо впливає на можливість отримання роботи. Наявність диспропорції між попитом та пропозицією робочої сили. Переважна більшість новостворених робочих місць забезпечується у підприємництві, де рівень оплати праці є одним із низьких у галузях економіки.

2. Економічні чинники. За січень–листопад 2013р. промисловими підприємствами міста реалізовано промислової продукції на 11836,1 млн грн, що складає 46 % від обсягу реалізованої продукції по області (таблиця 4) [8].

Із загального обсягу реалізації добувної та переробної промисловості 6243,5 млн грн (52,7 %) припадає на товари проміжного споживання, 2709,7 млн грн (22,9 %) – на енергію, 1931,3 млн грн (16,4 %) – на споживчі товари короткострокового використання, 771 млн грн (6,5 %) – на інвестиційні товари та 180,6 млн грн (1,5 %) – на споживчі товари тривалого використання.

На основі статистичних даних розвитку промисловості та сільського господарства можна виокремити позитивні та негативні тенденції розвитку економічного потенціалу міста Черкас (таблиця 5).

3. Екологічні чинники. Стан довкілля у місті загалом характеризується як стабільний. Комплексний індекс забрудненості на 2013 рік склав 7,56, що приблизно дорівнює середньому забрудненню у містах України. Зниження індексу забруднення обумовлене зменшенням концентрацій аміаку та оксиду азоту в атмосфері. Найбільш забрудненими залишаються мікрорайони Дніпровський та Центр. Стан першого обумовлений близьким розташуванням до ВАТ «Азот», а Центр більш завантажений автотранспортом. Подальше зменшення вмісту шкідливих газів у повітрі завдячує зупинці хімічного підприємства «Хімволокно» та зменшенні потужності інших заводів. Можна виокремити позитивні та негативні тенденції розвитку природно-ресурсного та навколишнього середовища міста Черкас (таблиця 6).

Таблиця 4. Обсяг реалізованої промислової продукції за основними видами діяльності за січень–листопад 2013 року

Показники	Код за КВЕД-2010	Обсяг реалізованої промислової продукції (товарів, послуг) без ПДВ та акцизу	
		тис. грн	у % до всієї реалізованої продукції
Черкаська область	B+C+D+E36	25733879,8	x
м. Черкаси	B+C+D+E36	11836141,8	100
Добувна та переробна промисловість	B+C	9126452,2	77,1
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	B	–	–
Переробна промисловість	C	9126452,2	77,1
У тому числі:			
Виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів	10-12	1566126,5	13,2
Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	13-15	142350,6	1,2
Виготовлення виробів з деревини, виробництво паперу та поліграфічна діяльність	16-18	763942,3	6,5
Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції, основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів	20-21	5202896,0	44,0
Виробництво гумових і пластмасових виробів; іншої неметалевої мінеральної продукції	22,23	455693,5	3,9
Металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів, крім виробництва машин і устаткування	24,25	43954,4	0,4
Машинобудування, крім ремонту і монтажу машин і устаткування	26-30	821647,9	6,9
Виробництво меблів, іншої продукції, ремонт і монтаж машин і устаткування	31-33	129841,0	1,0
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	D	2663344,8	22,5
Забір, очищення та постачання води	E36	46344,8	0,4

Таблиця 5. Позитивні та негативні тенденції розвитку економічного потенціалу міста Черкас

Позитивні тенденції та факти	Негативні тенденції та факти
Утримується позитивна динаміка зростання обсягів промислового виробництва. Високі темпи промислового виробництва провідних галузей (виробництво хімічних речовин і хімічної продукції, основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів та постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря). Темпи зростання інвестицій в основний капітал перевищують темпи промислового виробництва. Швидкий розвиток нової галузі в машинобудуванні – транспортного машинобудування. Зростає експортний потенціал. Хімічна галузь продовжує залишатися ключовою за окремими видами продукції в загальнодержавних обсягах. Група прибуткових системотвірних підприємств складає основу для прискореного розвитку провідних галузей промисловості. Зростає інфраструктура ділової підтримки – малого бізнесу. Сільськогосподарське виробництво має високий рівень культури землеробства. По виробництву сільськогосподарської продукції на душу населення область є лідером серед інших регіонів. Стабільно зростають інвестиційні вкладення у сільське господарство. Відроджується галузь з виробництва та переробки цукрового буряку. Інтенсивно розвивається галузь з виробництва птиці. Запроваджено реконструкцію та будівництво великих товарних свинокомплексів.	Високе енергоспоживання та трудомісткість більшості виробництв. Високий рівень фізичного та морального зношення основних виробничих фондів. Економічне зростання неадекватно впливає на проблему зайнятості. Недостатні обсяги власних інвестицій для розширеного відтворення низки провідних підприємств. Низький рівень залучення іноземних інвестицій у високотехнологічні галузі промисловості. Інноваційна активність промислових підприємств уповільнена. Висока імпортозалежність легкої промисловості. Не призупинено спад поголів'я в тваринницькій галузі. Значна кількість підприємств продовжує здійснювати збиткову діяльність, що впливає на високий рівень економічної вразливості. Слабкі контакти між науково-дослідною та господарською діяльністю.

Таблиця 6. Позитивні та негативні тенденції розвитку природно-ресурсного та навколишнього середовища міста Черкас

Природно-ресурсний потенціал	
Позитивні тенденції та факти	Негативні тенденції та факти
Збільшення використання мінерально-сировинних ресурсів. Значна кількість родовищ природно-будівельних матеріалів. На території розташоване унікальне за розмірами, якістю та спектрами застосування родовище бентонітових та палигорскитових глин (Черкаське родовище бентонітових глин). Можливість видобутку бурого вугілля відкритим способом. Територія має значні запаси титанових руд (Носачівське родовище). Територія багата запасами мінеральних вод та лікувальних радонових вод. 53,6 % земельного фонду області – чорноземи. Висока рибопродуктивність Кременчуцького водосховища.	Висока розораність сільськогосподарських угідь. Інтенсивні процеси водної ерозії на орних землях. Забруднення водних ресурсів стічними водами. Недостатнє використання сприятливих умов з виробництва електроенергії на малих річках області, розвитку інших нетрадиційних видів енергії. Припинено видобуток бурого вугілля.
Довкілля	
Позитивні тенденції та факти	Негативні тенденції та факти
Екологічна ситуація в місті протягом останніх років залишається стабільною. Порівняно з 1995 роком викиди в атмосферне повітря від стаціонарних джерел скоротились майже удвічі, зменшився у 1,5 рази забір води. Щорічне підвищення ефективності превентивних заходів, спрямованих на створення умов для життєзабезпечення людей. Наявність єдиної системи збору та передачі на утилізацію спеціалізованим підприємствам небезпечних відходів (I та II класи небезпеки). Наявність сучасних технологій знешкодження відходів отрутохімікатів. Налагоджена система збору та вивезення твердих побутових відходів на полігони (сміттєзвалища).	Збільшення викидів забруднювальних речовин в атмосферу, порушення гідрологічних і гідрогеологічних параметрів водних об'єктів, зростання негативних ендогенних та екзогенних процесів і явищ геологічного та геотехногенного походження. Низький рівень застосування прогресивних ресурсозберігаючих і екологічно безпечних технологій. Посилення загрози поверхневих зсувів. В окремих регіонах підйом рівнів ґрунтових вод та погіршення інженерно-геологічних умов, масовий розвиток екзогенно-геологічних процесів. Забруднення водних ресурсів стічними водами Переважну більшість автотранспорту не обладнано засобами очистки вихлопних газів (каталізаторами). Висока вартість наявних технологій, відсутність відповідних коштів у власників відходів призводить до довготривалого зберігання пестицидів та можливості забруднення довкілля. Прискорене переповнення полігонів твердих побутових відходів та засмічення земельних ділянок у зв’язку з відсутністю технологій з вилучення цінних як ресурс відходів (склобою, поліетилену, макулатури, гуми тощо).

На основі аналізу STEEP–чинників, можна побудувати матрицю SWOT вірогідностей/впливів, в одній з яких позиціюємо виявлені чинники зовнішнього середовища, що роблять позитивний вплив на розвиток бренда (можливості), в іншій – чинники зовнішнього середовища, що негативно діють на місто (загрози) (таблиця 7).

Таблиця 7. Зведена таблиця SWOT-аналізу соціально-економічного розвитку м. Черкас

Основні потенційні внутрішні переваги (конкурентні переваги)	Основні потенційні внутрішні недоліки (обмеження щодо регіонального розвитку)
1. Багатий природно-ресурсний потенціал, який дозволяє одночасно розвивати різні види економічної діяльності. 2. Розвинуте підприємницьке середовище та високий рівень ділової й інноваційної активності. 3. Високий рівень освіченості населення, значний науково-технічний потенціал, розвинуте міжнародне наукове співробітництво. 4. Відносно висока якість людського потенціалу порівняно з іншими регіонами України. 5. Сприятлива екологічна ситуація. 6. Наявність необхідних умов для розвитку туристично-рекреаційної сфери, разом із можливістю для зайнятості значної частки місцевого населення. 7. Вигідне економіко-географічне розташування та значний транзитний потенціал, розвиненість транскордонної інфраструктури. 8. Наявність Кременчуцької ГЕС та Кременчуцького водосховища, річкового вокзалу та вантажного річкового порту.	1. Малоземелля (недостатня забезпеченість сільгоспугіддями, відносно низька якість земельних ресурсів). 2. Нерівномірність забезпечення території природними ресурсами. 3. Значний рівень вичерпування природно-ресурсного потенціалу. 4. Наявність структурних диспропорцій у розвитку регіонального економічного комплексу, значні диспропорції в просторово-економічному розвитку області. 5. Низький технологічний рівень підприємств базових галузей та їх недостатня конкурентоспроможність. 6. Слабкі зв'язки в системі «влада-наука-бізнес», брак кваліфікованих посередників на ринку інформаційно-консалтингових послуг. 7. Невирішеність проблеми зберігання та переробки відходів і хімічних засобів захисту рослин, локальні екологічні проблеми. 8. Високий рівень зношеності та низька ефективність використання інженерної інфраструктури.
Основні потенційні зовнішні можливості	Основні потенційні зовнішні загрози
1. Вигідне геоекономічне розташування (територією області проходять важливі транспортні коридори). 2. Наявність потужної газотранспортної мережі з газосховищами. 3. Розвинена транскордонна транспортна система (автомобільне, залізничне та авіаційне сполучення, наявність міжнародного аеропорту «Черкаси», річковий вокзал та вантажний річковий порт). 4. Активізація співробітництва з ЄС, поліпшення інвестиційного клімату, удосконалення інституційного середовища економічної діяльності. 5. Розвиток ІТ-індустрії як однієї із перспективних сфер міжнародної спеціалізації регіону.	1. Низька ефективність використання транскордонної транспортної мережі (незадовільний технічний стан доріг і придорожнього сервісу, низька завантаженість аеропорту «Черкаси» тощо). 2. Значна енерговитратність виробництва та житлово-комунального господарства в умовах збереження високих цін на енергоносії. 3. Відтік людського капіталу в умовах спрощення візового режиму з ЄС. 4. Висока централізація економіки, яка обмежує потенціал розвитку місцевого самоврядування та знижує ефективність регіональних ініціатив. 5. Можливість загострення соціальної ситуації у зв'язку з економічною та політичною нестабільністю в державі.

Аналіз умов формування і розвитку м. Черкаси показує, що, попри істотний вплив зовнішніх умов, основними чинниками, які визначають розвиток міста, є внутрішні – як політичні, так і економічні.

SWOT-аналіз доводить, що найбільш сприятливою стратегією розробки і розвитку бренда м. Черкас є поліпшення соціально-економічної ситуації на її території, а як основні конкурентні переваги території слід також розглядати рекреаційні і туристичні ресурси.

Висновки та перспективи подальших розвідок у цьому напрямку

У результаті проведення комплексної діагностики міста Черкас із застосуванням методу SWOT-аналізу були виявлені позитивні та негативні тенденції розвитку трудового та економічного потенціалу цієї території, її природно-ресурсного та навколишнього середовища. Це дозволило конкретизувати конкурентні переваги та бар'єри розвитку м. Черкас, окреслити набір потенційних зовнішніх можливостей формування бренда території. Результати дослідження є початковим етапом брендингу м. Черкас та проведення подальших розвідок у цьому напрямку.

Список літератури

1. *Ахметбаева, Л. Р. Оценка качества жизни населения крупнейшего города (на примере города Казани) [Текст] / Л. Р. Ахметбаева, Р. Р. Хабибрахманова // Периодический всероссийский научный журнал, 2013. – № 4 (10). – С.10-15.*
2. *Иванова, В. В. SWOT-анализ: начальный этап брендинга территории (на примере Южно-Кузбасской агломерации) [Текст] / В. В. Иванова // Актуальные проблемы развития науки и образования : сб. науч. тр. по материалам Междунар. науч.-практ. конф. 30 апр. 2013 г. В 6-ти ч. / Мин. обр. и науки РФ. – М.: АР-Консалт, 2013. – Ч. VI. – С. 63-64.*
3. *Рудницкая, А. В. Методика оценки конкурентоспособности муниципальных преобразований [Текст] / А. В. Рудницкая // Доклады ТУСУРа, 2006. - №5. С. 142-147.*
4. *Сениченко, В. Е. Оценка социально-экономического развития малого города с помощью метода SWOT-анализа (на примере г. Ахтубинска Астраханской области) [Текст] / В. Е. Сениенко // Псковский регионологический журнал. – 2013. – № 16. – С.55-60.*
5. *Степаненко, О. Л. Подходы к оценке конкурентных преимуществ территории [Текст] / О. Л. Степаненко // Рыночное пространство современной России: реклама, коммерция, маркетинг: сб. науч. тр. по материалам Междунар. науч.-практ. конф. 9-16 февраля 2009 г. / Мин. обр. и науки РФ. – Новосибирск: Сибирского университета потребительской кооперации, 2009. – С. 61-66.*
6. *Ханнанов, К. М. Анализ факторов и оценка конкурентоспособности регионов [Текст] / К. М. Ханнанов // Вестник Оренбургского государственного университета. – 2011. – № 8. – С. 156-160.*
7. *Ансофф, И. Стратегическое управление [Текст] / И. Ансофф. – М.: Экономика, 1989. – 519 с.*
8. *Про соціально-економічне становище міста Черкаси [Текст]. – Черкаси: Головне управління статистики у Черкаській області, 2014. – 26с.*
9. *Стратегія розвитку Черкаської області до 2015 року / Електронний ресурс – Режим доступу: http://www.oda.ck.ua/docs/prog/Strategiya2015.pdf*
10. *PEST-аналіз [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://uk.wikipedia.org/wiki/PEST.*
11. *SWOT-аналіз соціально-економічного розвитку Львівщини [Текст]. – Л.: Інститут регіональних досліджень. – 2013. – 112с.*

References

1. *Ahmetbaeva, L. R., Habibrahmanova, R. R. (2013). Life quality assessment of large city population (case study of Kazan city). Periodical All-Russian scientific journal. 4 (10), 10-15.*
2. *Ivanova, V. V. (2013). SWOT-analysis: the initial stage of territorial branding (case study of Southern Kuzbas agglomeration). Actual issues of science and education development: Collection of research papers following the materials of International scientific and practical conference 30 April 2013. 6 (6), 63-64.*
3. *Rudnitskaya, A. V. (2006). Methods of assessment of marketability of municipal transformations. TUSUR's Reports. 1 (5), 142-147.*
4. *Senichenko, V. E. (2013). Assessment of socioeconomic development of a town with the help of SWOT-analysis method (case study of Akhtubinsk Astrakhan region). Pskov regionological journal. 1 (16), 55-60.*
5. *Stepanenko, O. L. (2009). Approaches to the assessment of competitive advantages of the territory. Market space of modern Russia: advertising, commerce, marketing: Collection of research papers following the materials of International scientific and practical conference 9-16 February 2009. 1 (1), 61-66.*
6. *Khannanov, K. M. (2011). Analysis of factors and assessment of regions marketability. Bulletin of Orenburg State University. 1 (8), 156-160.*
7. *Ansoff, I. (1989). Strategic management. Moscow: Economics.*
8. *The socioeconomic state of the city of Cherkasy. (2014). Cherkasy: Main statistics department in Cherkasy region, 26.*
9. *Cherkasy Regional state administration. (2014). Development strategy of Cherkasy region to 2015. Retrieved May 15, 2014, from : http://www.oda.ck.ua/docs/prog/Strategiya2015.pdf. Last accessed 20 May 2014.*
10. *PEST-analysis. (21 March 2013). Retrieved May 15, 2014, from : http://uk.wikipedia.org/wiki/PEST. Last accessed 20 May 2014.*
11. *SWOT-analysis of Lviv region socioeconomic development. (2013). Lviv: Institute of Regional research, 112.*

Стаття надійшла до редакції 16.05.2014 р.